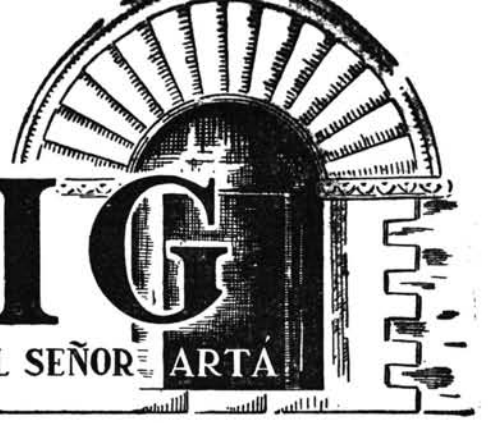

BELLPUIIG

ÓRGANO DE LA PARROQUIA DE LA TRANSFIGURACIÓN DEL SEÑOR ARTÁ

Redacción y Administración:
San Salvador, 2 - Artá

Noviembre de 1972
II época - Año XII - Núm. 40

Director:
Juan Servera Riera

En el aniversario de la muerte de Costa y Llobera

ESTE año ha recordado Mallorca, y de forma muy sentida y peculiar Pollensa, el cincuenta aniversario de la muerte del que fue altísimo poeta y ejemplar sacerdote D. Miguel Costa y Llobera. Artá, que en el año 1947 había ya erigido al poeta un monolito en la entrada del talaiot de Ses Païsses, también ha querido asociarse a tal efemérides organizando una serie de actos culturales. Y es que en el ánimo de todos está viva la gratitud al hijo preclaro de Pollensa que, después del suyo natal, enalteció a nuestro pueblo más que a ningún otro, al situar la acción de su bellissimo poema, la «Deixa del geni grec», en nuestra comarca.

Pollença y Artá presentan unas características muy parecidas: dos montículos, el puig del Calvari, dominado por sencilla ermita, y el puig de San Salvador, amurallado y coronado por el Santuario de la Virgen, dominan ambos pueblos que, plácidamente y formando semicírculo se remansan a su falda. Largas escalinatas bordeadas de cipreses dan acceso a las alturas desde las que se contempla bellissima y yo diría que gemela panorámica: una corona de montañas que forma círculo a su entorno, dejando abierta una salida al no muy lejano azul del mar. Vegetación y valles, son muy parecidos, como también lo son las calles tortuosas, las plazoletas y señoriales mansiones de ambos pueblos.

Creemos que otro acontecimiento hermanará más a Pollensa y Artá. Nos referimos al «Endavellament» del Viernes Santo, de tanta solera y larga tradición el de Pollensa, muy reciente, pero de una emotividad y plasticidad emocionantes el de Artá. Y ambos con un marco externo y fondo común muy acusados.

Como nos recordaba el benemérito historiador y biógrafo del poeta don Bartolomé Torres, no le pasarían desapercibidas a la fina sensibilidad y espíritu de captación de Costa y Llobera las semejanzas patentes de ambos pueblos y en su alma e imaginación, de forma callada pero fecunda, la inspiración, como las silenciosas gotas de agua que en las cuevas tejen las estalactitas, trabajaría esta sublime teoría de versos inmortales, herencia la más rica y pura de un hombre que supo ser por igual, altísimo poeta y humilde sacerdote del Señor.

Ara fa cinquanta anys

(Selecció de notícies aparagudes al setmanari "Llevant" durant el mes d'octubre de 1922).

DIADA HISTORICA.— Serà vertaderament de remembrança perdurable pels habitants de Sa Colonia de St. Pere la fetxa del dia 8 d'octubre en que les germanes de St. Viçens de Paül feren la seua solemne entrada en el casal que per Convent les ha fet construir la noble família Despuig an a qui tots els coloniers i sobre tot les Monjes demostraren quedar vivament agraits.

OBRES.— Segueixen les obres de restauració de la fatxada del Convent. S'està ara acabant la reforma del portal sobre el qual s'hi ha posat l'escut franciscà de pedra de Porreres, fent amb la corona i demés un ornament de molt bon efecte.

EL M. I. Sr. D. MIQUEL COSTA I LLOBERA.— Mallorca està de dol per la imponderable pèrdua del seu eximi cantor el M.I. Sr. D. Miquel Costa Llobera, Canonge de la Seu Mallorquina. La notícia de tan inesperada mort circulà ràpidament per tota l'illa que quedà consternada, ja per tractar-se del seu més gran poeta, ja per les circumstàncies que rodetgen la seua mort. (...) LLEVANT ajunta el seu sentiment més pregona a la comoció general que ha produida la mort de tan excels poeta i per la amistat en que mos honrava, demanam als nostros lectors una oració per l'ànima del preclar fill de la nostra terra.

GLOSAT.—Feia moltíssims d'anys que no havíem sentit a dir que dins Artá s'hi fes cap "glosat" a l'estil dels que se fan a molts de pobles mallorquins. Idó diumenge passat a vespre n'hi hagué un demunt Ca'n Xim entre el glosador artanenc Juan Sansó (a) Janeca i un Margalidà. Amb ella hei intervingué en "Gurries", un atlotell que s'en desfé de primera i segons diuen te manya com improvisador. La vetlada donà molt de gust a la gent.

PREGONS.—(...) 4.a- Que se recomana se matin totes les rates possibles i les duguin a la sala. Aixó es com a mida preventiva en motiu dels cassos de peste bubònica que se declaren fa poc dins Barcelona.

Lo que se feia, a Artà, temps enrera, per sa festa de ses Verges

Tota vegada que sa festa de ses Verges se celebra dia 21 d'octubre, he cregut molt convenient interrompre, en aquest número de BELLPUIG, es meus escrits sobre es "personatges" d'Artà, per donar-vos compte, benvolguts lectors, de lo que's feia, temps enrera, en es nostro poble, sa nit d'es dissabte de tal festa i es capvespre d'es dia de sa mateixa festa. Au, idò, endavant ses atxes!

**

Nit d'es dissabte de ses Verges.— A principis de sigle, a cosa de les set i midja o vuit, sortien varies xarangués de música a fer serenates davant moltes de ses cases, on hi havia ahhotes que tenguessin enamorat, o ahhotes, de les quals pretenia esser'ho (qualque bergantell. Aquestes serenates, encarregades i pagades p'es mateixos enamorats o pretendents, duraven fins a trenc d'aua i, segons com fos, fins a toc de missa primera.

**

A partir de sa darrerria de s'estiu de l'any 1915, hi hagué, a Artà, durant uns quants anys, pocs, dues bandes de música. Una, la dirigia mestre Pep Rodríguez, que també era escrivent de la Sala i organista de la parròquia. S'altra, la dirigia D. Toni Gili (a) *Batlet*, el qual també era menescal. Durant tot aquest temps de ses dues bandes de música, sortien a fer ses serenates, des d'entrada de fosca fins a cosa de les deu o deu i midja, no xarangués, sinó ses dues bandes completes, anant cada qual, com se supose, p'es seu vent. I les feien, no davant ses cases, on hi hagués ahhotes que festejassin, o que qualque bergantell volgués festejar, sinó davant ses cases d'es principals senyors partidaris de cadascuna de ses mateixes bandes, encara que

en aquestes cases no hi hagués ahhotes de cap casta.

Entre tals senyors, n'hi havia alguns, pocs, que eren diguem'ho així, *neutrals*. No eren ni d'una banda, ni de s'altra. Un d'aquests senyors era don Lluís Puig (es marquès que deien ets artanencs), casat amb donya Dolores Truyols de ca La Torre. I, precisament per esser ell i sa senyora (no tenien infants), además de *neutrals*, es qui eren, ses dues bandes de música, no sols volien fer-los una serenata, sinó que cadascuna d'elles tenia molt d'interés en esser sa primera en fer-los-ho. A propòsit d'aixó, va passar, un any, un cas molt xocant. Vet-lo-t'aquí:

Es músics de mestre Pep Rodríguez colocaren es seus faristols davant sa fatxada de ca's marquès, molt abans de s'hora en que solien sortir ses bandes a fer ses serenates, creguts que, d'aquesta manera, serien ells es primers en tocar mare. Però, què me'n direu! Mestre Colau Garaméu, actualment zelador de telegrafs jubilat, el qual era gran partidari de s'altra banda, veient es faristols de sa música de mestre Pep Rodríguez, davant ca's marquès, tengué foc dins ses sabates per anar a contar'ho a D. Toni *Batlet*. I, sense perdre gens de temps, foren avisats es músics de sa banda d'es mateix D. Toni *Batlet*, els quals, més aviat que depressa, partiren cap a ca's marquès, on feren sa serenata, essent ells, d'aquesta manera, es qui se'n dugueren sa pauma. Es músics de s'altra banda, quan se donaren compte de sa feta, quedaren sense pols. I en voleu de fisconades per llarg, durant un bon grapat de dies, per part d'es músics i partidaris de sa banda de D. Toni *Batlet*!

Com ja he indicat, a cosa de les deu o deu i midja, se retiraven ses bandes. Ara no puc dir, perquè no ho sé, si, llavonnes, es músics de cada banda sobretot es joves, continuaven, per son compte i mediant "la paga, fent serenates fins "a laudates", com deim a Mallorca.

**

Dia de ses Verges.—Aquest dia no hi havia escola ni costura, anant, es capvespre, molts d'ahhotes i moltes ahhotes a cercar es "penjoi", lo qual consistia en lo que, ara, vos vaig a dir:

Tant ells com elles se posaven es vestit bo, penjantse a sa post d'es pits una o més reliquies, lo mateix que si fossin condecoracions militars. Hi havia ahhote i ahhota que en duia cinc i sis. Aquestes reliquies eren uns quadrets, poc més poc manco com es call de sa mà de grossos. Cadascún d'ells tenia un sant o santa amb un vidre damunt i una vasa, p'es quatre costats, de cartó forrat de paper daurat o de paper de colors, o també de roba. A sa part de dalt, tenia una anseta, feta de cordonet, per penjar-lo. Ets ahhotes i ses ahhotes los se travaven amb una gúia. A moltes cases, hi havia penjats a ses parets, sobretot dins es quartos de dormir, algún o alguns quadrets d'aquests. No sé perquè los deien reliquies. Endiumenjats d'aquesta manera, formant estols, i duent, ells, un paner, i, elles, una panera, se'n anaven per ses cases dient, des d'es portal: "¿*Mos voleu donar es penjoi?*" I, a una casa, les donaven una grapada, o dues, de figues seques. A una altra, unes quantes magranes. A una altra, una dotzena de bunyols, etc., etc. Dobblers no les ne solien donar mai. Qualque família, poques, los enviava a filar estopa.

He dit que ses ahhotes solien dur una panera. Fa molta estona que no n'he vistes de paneres. Ja no se deuen usar. Estaven fetes elles de verducs, lo mateix que es paners. Eren un poc més amples que es paners i no tan altes. Mes, així com es paners són més amples de dalt que d'abaix, ses paneres eren tan amples de dalt com d'abaix. Además d'una ansa, com tenen es paners, tenien ses paneres una tapa. Aquesta tapa era rodona, com sa mateixa panera, amb un forat a un costat, per on hi passava s'ansa. Si se volia tapar sa panera, se feia rodar sa tapa cap a dedins. I, si se volia destapar, se feia rodar cap a defora. Ses dones solien anar a fer sa compra de sa menjúia amb sa panera, duent-la amb so braç dret passat per dins s'ansa i acostat an es pit. Això de paneres era cosa de dones. Ets homos no'n solien dur mai. A moltíssimes cases hi havia una panera, més o manco grossa, per posar-hi es pa, dient-se "sa panera d'es pa".

No vull deixar de dir que, per ses Verges, eren ben moltes ses cases, on se feien bunyols. Casi tantes com per a Tots Sants.

EN PEP DE SA CLOTA

Si Vd. se alegra al recibir
BELLPUIG

DIFÚNDALO ENTRE SUS AMIGOS
INVITÁNDOLES A SUSCRIBIRSE.

¡CUANTOS MÁS SUSCRIPTORES

SEAMOS

MEJOR

Y MAS ECONOMICO

SERÁ NUESTRO BELLPUIG!

NOTICIARIO LOCAL

Los principales acontecimientos del mes pasado hacen referencia, principalmente, al 50 aniversario de la muerte de Costa y Llobera, autor del extenso "Poema d'Artà", "La Deixa del Geni Grec".

CONFERENCIAS

La primera conferencia tuvo lugar el 10 de octubre. El Dr. D. Bartolomé Torres Gost, Canónigo Deán de la Catedral y biógrafo del poeta, disertó sobre el doble ministerio de la palabra que realizó el venerable Costa: ministerio de la palabra sagrada y ministerio de la palabra poética. Artà ocupó un lugar en ambos ministerios, especialmente en el segundo de ellos.

Don Juan Sard Pujadas pronunció las palabras introductorias, haciendo una bella comparación entre los dos canónigos Costa y Torres.

El día 20, el P. Ginard Bauçà, T.O.R., autor de "El Cançoner Popular de Mallorca", disertó en el local de las Hermanas de la Caridad, sobre los aspectos folklóricos de la obra de Costa y Llobera, con lenguaje plástico, rico en imágenes, jugoso y vivo, lleno de aire popular.

La introducción corrió a cargo de don Antonio Gili, pbro., quien comparó la vida artanense del P. Ginard con los sacramentos en el terreno poético. Una presentación a tono con el acto.

Al final de ambas conferencias, el poeta-glosador local, D. Francisco Femenías, recitó uno de sus poemas en honor de Costa y Llobera. Ambas composiciones han sido publicadas en este periódico.

ACTO ESCOLAR

En el poblado de "Ses Païses", por iniciativa de L'Obra Cultural Balear, y organizada por las escuelas locales, tuvo lugar la siembra de un pino de Formentor, a la memoria del autor del poema del mismo título.

Asistieron al acto, D. Antonio Gili, Pbro., delegado de L'Obra Cultural Balear, el Sr. Alcalde y los niños mayores de todos los colegios, acompañados de sus profesores respectivos.

Dos niños y dos niñas recitaron al final sendas composiciones del eminente literato pollensín.

SETAS

La larga temporada de lluvias ha traído a los agros artanenses una gran cantidad de setas. Pero también ha traído muchos buscadores de las más diversas latitudes. Así y todo, y a pesar de las muchas prohibiciones y vedas que en muchos sitios había, las setas han sido suficientes para todos.

FUTBOL

Todos los equipos han empezado sus respectivos campeonatos. Los Aficionados, por el momento, se han situado en

la mitad de la tabla. Los Juveniles han sufrido dos serias derrotas en su campo. Los de III Regional, en el momento de redactar este noticiario, arrastran un negativo. Esperamos dar mejores noticias en el próximo mes.

ASFALTADO DE CAMINOS

Se ha llevado a cabo el asfaltado del camino de "Sa Corbaia", que pasa por delante del poblado de "Ses Païses". También han asfaltado el camino que

entrando por el "Coll de Son Catiu" atraviesa las dos "Corbaies".

CENSO AGRARIO DE ESPAÑA 1972

Durante la semana del 23 al 28 de octubre, se ha llevado a cabo en esta localidad el Censo Agrario de España 1972, por el Instituto Nacional de Estadística en colaboración con el Ministerio de Agricultura y la Organización Sindical.

Un entrevistador del Instituto ofreció, en la oficina de la Hermandad de Labradores, un cuestionario a rellenar por todos los propietarios agricultores.

Captaires

Club Náutico Betlem

Teléfono 108

COLONIA DE SAN PEDRO

...un Restaurante — como hay pocos en Mallorca

- * cocina internacional y especialidades nacionales
- * piscina olímpica (agua de mar)
- * piscina cubierta (agua dulce) con sauna finlandesa
- * equitación profesional
- * dirección suiza

ABIERTO A TODO PUBLICO, VERANO E INVIERNO
INFORMES EN ARTA: JAIME PAYERAS
 Calle Santa Margarita, 6

MPI Compañía de Inversiones, S. A.

LE OFRECE

La abertura de una cuenta corriente garantizándole un beneficio mínimo del 13 % anual

Formas de inversión por mensualidades desde 500.— hasta 25.000.—
 Inversión correspondiente a la mensualidad de 1.000 pesetas con base de crecimiento acumulado de un 15 %

Años	Inversión final	Total a percibir
10	120.000.—	250.000.—
15	180.000.—	540.000.—
20	240.000.—	1.250.000.—

Consulte a nuestro delegado en Artà:
 Señorita Catalina Gili Flaquer - Calle Amadeo, núm. 42, T. 26
 Delegación en Palma: Calle General Mola, 6, 1.ª Dep. 2.º Tel. 22 73 61

Distribuidor de televisores

ZENITH y SANYO

Frigoríficos

AEG, CORBERÓ y TAVER

Cocinas

ORBEGOZO

RADIO ELECTRICIDAD - A. Blanes, 7 - Artà

ECOS ARTANENSES

NACIMIENTOS

Día 5 Septiembre. - Juan Antonio Femenías Villalonga hijo de Antonio y María, en calle Crema, 12.

Día 6 Septiembre. - Bartolomé Ferriol Ferriol, hijo de Antonio y de Margarita, calle Cruz, 6.

Día 6 Septiembre. - Miguel Melis Carrió, hijo de Jorge y Margarita, calle Escalera, 10.

Día 12 Septiembre. - Miguel Ginard Ballester, hijo de José y María, calle Lladoner, 10.

Día 17 Septiembre. - Juan Miralles Nadal, hijo de Antonio y María, calle M. Pidal, 15.

Día 16 Septiembre. - Antonia Riera Chaparró, hijo de Pedro-Miguel y Angela, calle Parras, 11.

Día 25 Septiembre. - Pablo Morey Soler, hijo de Miguel y Ana, calle Grech, 9.

Día 26 Septiembre. - Jaime Ginard Ginard, hijo de Gabriel y María, calle Taulera, 33.

Día 2 Octubre. - Antonio Ferriol Payeras, hijo de Gabriel y Margarita, calle Lebeche, 10.

Día 9 Octubre. - Ramón Ferrer Silva, hijo de Vicente y Dolores, calle Sorteta, 25.

Día 21 Octubre. - Antonia Sosa Danús, hija de José y María, calle Sorteta, 66.

Día 24 Octubre. - Andrés Quintanilla De Cruz, hijo de Alfonso y María, calle Gral. Aranda, 104.

MATRIMONIOS

Día 29 Septiembre. - Miguel Jaume Soler con Antonia Sureda Rayó en la iglesia parroquial.

Día 30 Septiembre. - Antonio Quilez Avellán

con Margarita Forteza Bonnín, en la

9ª. RELACION DE DONATIVOS PARA EL ALTAR Y LAS REJAS - VIDRIERAS DE SAN SALVADOR

D. Juan Blanes, Pto. Rico	10.000
Rdo. D. Antonio Esteva,	
Palma	1.500
Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Baleares	10.000
Anónimo, Artá	100
Anónimo, Artá	7.000
Anónimo, Artá	500
Anónimo, Artá	2.000
	31.100
Suma anterior	108.990
Suma total	140.090

iglesia parroquial y bendijo la unión el Rdo. Sr. D. Antonio Gili Ferrer.

Día 4 Octubre. - Antonio Buades Geis con María de los Angeles Catalina Thomas y Teresa del Niño Jesús Garcías y Truyols, en el Oratorio de San Salvador de Artá y bendijo la unión el Rdo. Sr. D. Antonio Oliver Monserrat.

Día 21 Octubre. - Sebastián Esteva Ferragut con Isabel Vázquez Brajones en la iglesia parroquial y bendijo la unión el Rdo. Sr. D. Jaime Sancho Gili.

DEFUNCIONES

Día 3 Septiembre. - Juana Ana Febrer Bisbal a la edad de 64 años en calle Jaime III, 24.

Día 5 Septiembre. - Jaime Palou Píris a la edad de 97 años, en calle Lladoner, 14.

Día 8 Septiembre. - Jaime Carrió Ferrer a la edad de 66 años en calle Mestral, 14.

Día 15 Septiembre. - Gervasia Ayala Tudela a la edad de 81 años en calle Calvario, 5.

Día 20 Septiembre. - Antonia Bonnín Bonnín a la edad de 78 años en calle Botovant, 14.

Día 21 Septiembre. - Andrea Vicens Pons a la edad de 66 años en calle Nueva, 3.

Día 21 Septiembre. - María Soledad Vila Cantó a la edad de 40 años en calle Cuatro Cantons, 3.

Día 11 Septiembre. - Francisca Pastor Ginard a la edad de 83 años en calle Taulera, 28.

Día 11 Septiembre. - Antonia Carrió Sureda a la edad de 81 años en calle Vila Nova, 27.

Día 21 Septiembre. - Miguel Pastor Vives a la edad de 75 años en calle Cuatro Cantons, 23.

QUIEN CONTABILIZA

Piensos San Isidro

UTILIZA

Piensos equilibrados para ganado: porcino, ovino, vacuno, caballar, avícola, perros, conejos y concentrados.

Muebles BAUZÁ

DAMIAN BAUZA

Exposiciones: C/. Gral. Franco, 26 - Teléfono 209 - C/. 18 de Julio - Teléfono 85
Fábrica: C/. Bajo Riera, 10 y 12. MANACOR (Mallorca)

GARI

Industrias metalúrgicas, S.A.

Representante en Artá

COMERCIAL Y TALLERES SANSALONI

Calle Recta, 2

General Aranda, 17 - Teléfono 100

Puertas metálicas
Muebles
Estanterías
Puertas para ascensor
Armarios
Archivadores
Carpintería en aluminio
Baldosines ventilación
Paneles exposición
Guardavivos
Pararrayos

BELLPUIG entrevista a...

D. Sebastián Garau Sureda

42 años al cuidado de nuestro cementerio

El mes de noviembre se inicia con un toque de oración en recuerdo y sufragio de nuestros difuntos. La ocasión es muy apropiada para llevar a estas páginas un hombre a quien tanto debemos, por prestar durante la casi totalidad de su vida activa un grande y piadoso servicio al pueblo de Artá. Acompañados de don Antonio Gili, un excelente comparsa, nos personamos en su casa de la calle Son Ros.

—¿Cuántos años tiene, *l'amo En Sebastià*?

—Pasan ya de 79 y no llegan todavía a 81.

—¿Nació Vd. en Artá o en Capdepera?

—En Capdepera; pero me casé en Artá.

—¿A quién sustituyó como enterrador?

—A mi antecesor lo llamaban *l'amo En Joan Serení*, de apellido, creo que Danús.

—¿Cuántos años estuvo en el oficio?

—Me pusieron 39, pero fueron 42.

—¿A qué se dedicaba antes?

—Cultivaba la tierra.

—¿En qué fecha entró en el cargo?

—El 11 de abril de 1920, siendo alcalde don Andrés Femenías.

—¿Fecha de salida?

—31 de diciembre de 1962.

—¿Qué diferencias aprecia de entonces a hoy?

—En aquel tiempo los difuntos eran enterrados en la tierra; ahora, ya no.

—¿Qué fondo tenían los hoyos?

—5 palmos.

—¿Había cruces?

—No; estaba prohibido. Las primeras cruces las hice un servidor, de "marès" de Santanyí.

—¿Qué costumbre se seguía en los primeros años?

—Los difuntos eran llevados en brazos. Luego, los cuatro acompañantes y nosotros íbamos a la casa a dar el pésame. Ahí nos lavábamos las manos en dos lebrillos (uno de agua caliente y otro de agua fría). *Madò Paies* tenía preparados unos trapos de cáñamo blanco para enjugarnos. Sin embargo, esta costumbre se perdió muy pronto, cuando nosotros empezamos por lavarnos en el cementerio.

—¿Recuerda la fecha de adquisición del coche antiguo?

—El 3 de abril de 1923.

—¿Cuántos hombres iban en el coche?

—Dependía de la categoría del entierro. Normalmente éramos dos; pero si el entierro era de primera, íbamos cuatro.

—¿Se quedaba alguien por las noches a guardar los difuntos?

—Sólo en caso de que el difunto fuese de familia señorial.

—¿Ha sido puesto alguien en el cementerio de protestantes?

—Durante mi servicio, nunca.

—¿Dónde se colocan los niños sin bautizar?

—En un rincón aparte, pero dentro del cementerio. Nunca tuve corazón para llevarlos fuera.

—¿Recuerda usted algún año de epidemia especial?

—En 1924 hubo 104 fallecidos; de ellos eran 24 niños, víctimas del sarampión.

—¿Qué plazo de inactividad ha sido el más largo?

—En 1923, estuvimos 3 meses sin una sola defunción. Hubo en este año 55 fallecimientos.

—¿Menos de lo normal?

—Desde luego; lo más normal oscila entre 60 y 70.

—¿Ha sentido miedo alguna vez?

—En una sola ocasión, al principio, y no sé por qué. Era el primer año y, una noche, regresaba de llevar unas flores a la tumba de la familia Blanes

Tolosa; entonces me entró un miedo inexplicable. Pero me dije: "Sebastián: tienes que volver al cementerio, que, si hoy no te dominas, nunca te atreverás". Y me sorprendí andando hacia atrás, sin que hasta entonces me diera cuenta.

—¿Alguna anécdota especial?

—Cuando era alcalde D. Pedro Gil, pusieron un letrero a la puerta, con el título de "Cementerio Municipal". Una mañana se derrumbó la mitad derecha del mismo. Entonces acudí a dar aviso al alcalde y le dije: "Señor alcalde, ha caído el Municipal".

Y con el buen sabor de boca de su sencillez extraordinaria; nos despedimos de nuestro entrevistado con un "hasta siempre, *l'amo En Sebastià*".

CAPTAIRES

Hágase socio de la
CRUZ ROJA
 Suscríbese en la Redacción de BELLPUIG

ELECTRICA ARTA LUX
 Exclusivas
 Televisión **RADIOLA**
 Frigoríficos **KELVINATOR**
 Calle Costa y Llobera, 8 - Tel. 115
 ARTA

DE LA COLONIA DE S. PEDRO

PARROQUIALES

BAUTIZOS

El día 3 del pasado mes de Septiembre y en ceremonia comunitaria, recibieron las aguas bautismales el niño Pedro Antonio Martí Ferrer, hijo de Bartolomé y Margarita, y la niña Carolina Francisca Ana Domínguez Amorós, hija de Santiago Miguel y Ana María.

Asimismo el día 15 de Octubre le fue administrado el Bautismo al niño Sebastián Llaneras Bordoy, hijo de Antonio y Ana María.

Desde estas columnas felicitamos a los padres y familiares de estos nuevos cristianos.

HOARIO DE MISAS

A partir del día 1 de Noviembre el horario de misas de esta parroquia será el siguiente:

Sábados (valedera para el precepto dominical): a las 18'30.

Domingos y festivos: Primera a las 9; vespertina a las 17'30.

Días feriados: a las 18 horas.

Farrutx

TELECLUB

La Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Baleares ha concedido al Teleclub San Pedro una subvención de 5.000 pesetas para ayudar a la realización de las obras que actualmente están en marcha en el Local Social.

La Junta Directiva quiere transmitir su agradecimiento a dicha entidad bancaria y en especial al director de la sucursal en Artá, Sr. Mas.

ASFALTO

Muy recientemente han finalizado los trabajos de asfaltado de las calles de la Colonia. Prácticamente no ha quedado ninguna sin asfaltar y el pueblo ha cambiado totalmente de fisonomía. A pesar de que casi todos los vecinos han tenido que ponerse la mano en el bolsillo, pocos son los que no agradecen la mejora, porque ellos son los más beneficiados. Por otra parte, también se ha asfaltado la carretera que lleva a la urbanización de "S'Estanyol".

Pero como nunca llueve a gusto de todos, algunos se preguntan porqué ha quedado sin asfaltar la zona del puerto; otros piensan en los recovecos y puntas del Paseo Marítimo y los hay que hacen cabalas sobre el puente del "Barranc"; finalmente, tengo entendido que se han cruzado apuestas sobre el lugar exacto a dónde irá a desembocar el agua que corría los días de lluvia por la cegada acequia que discurría paralela a la carretera. ¡¡Qué ho són de mira-primos aquets coloniers!! Seguramente el tiempo implacable, dará respuesta a todas estas dudas y preguntas.

JECASE

LES BARRIADES D'ARTA

Na Careta

La propera inauguració del telèfon automàtic a la vila, la instal·lació del qual se està construint al carrer de Sa Teulera, dins el solar conegut pel Corral del Rei, m'ha suggerit donar aquestes notes sobre el barri anomenat de Na Careta.

Na Careta -degué esser cara de preuera una peça plena de vinya que, com altres tantes amb el temps passaren a esser urbanitzades. En document fet davant el notari Guillem Sureda, de dia 27 de febrer de 1603, Pau Ribes, curador depositari de l'heretat d'En Nicolau Quint de Morell arrenda per quatre anys al magnífic Nicolau Burgues, donzell, la vinya dita Na Careta i les cases de dins la vila d'Artá, pel preu de 28 lliures mallorquines, 18 per la vinya i 10 per la casa, reservant-se la cambra de la torre per son us propi i empriu a la cuina, al pou i a la cavallarissa pel bestiar. Passant el temps aquesta finca formà part de la propietat del Marquès de Bellpuig.

Després de la trista pesta de l'any 1820, Artá va créixer d'una manera notable en habitants, acudint des de diversos indrets de l'Illa moltes famílies que s'establiren a la vila artanenca. Sense voler oferir una llista exhaustiva, treim a rotlo aquets llinatges, anotant el seu lloc d'origen.

D'Alaró: Reus, Sales i Xamena. De Binissalem: Bestard i Moià. De Bunyola: Estades, Estarelles, Negre, Palou i Quetgles. De Campanet: Campins. De Felanitx: Arrom, Artigues i Obrador. D'Inca: Escanelles. De Lloseta: Vila-llonga. De Manacor: Febrer, Gomila, Morey, Nadal, Oliver, Sales i Sansó. De la Ciutat de Palma: Ferriol i Serra. De Petra: Maiol i Mestre. De Santanyí: Danús i Orell. De Santa Maria del Camí: Rotger. De Sant Joan: Antic, Gaià i Jaume. De Selva: Cifre i Solivelles. De Sóller: Bisbal i Vicens. De Ciutadella: Femenies, Galbis i Piris. De la península: Cano i Fernández.

Dins aquest context històric fou necessària i providencial la parcel·lació de Na Careta. Dia 1 de novembre de 1840 era firmat es pla pel propietari D. Francesc Xaxier Rocaberti de Dameto juntament amb D. Joan Sorà catedràtic de l'Institut Balear. Conenia 70 solars destinats a la construcció de cases. Els seus sis carrers havien nom: Carrer de la Vinya, de l'Aigua, d'En Dameto, de la Plaçeta, de Bellpuig, de Na Careta o carrer o camí que duu a Bellpuig. Tres d'ells encara conserven el seu nom. Els altres tres n'han pres un de nou. El carrer de la Plaçeta ha pres el nom de Sa Teulera; el carrer d'En Dameto va esser considerat un allargament del carrer de Na Batlessa i el carrer de l'Aigua avui és Sa Siquia.

A. Gili Ferrer

Joyería y Relojería

Platería VICTORIA

(Pep d'Alcúdia)

VENTA Y COMPOSTURAS EN GENERAL

Antonio Blanes, 26

ARTÁ

Sin el correspondiente ticket no se entregará ninguna compostura.

CONFECCIONES DE PALMITO, MIMBRE Y RAFIA

La Industrial Balear

ANTONIO BRUNET FRAU

DESPACHO:
Careta, 7 - Tel. 25

Artá (Baleares)

ALMACENES:
Careta, 7, y 18

BOLETIN INFORMATIVO

NOVIEMBRE

1972

Desgarbat i mal fet; quasi intel·ligible

Nota prèvia aclaridora.—Es lluny de la intenció de l'autor posar la llengua, i molt manco la ploma, sobre individus en concret. Qualsevol aspecte de semblança és pura coincidència de paraules.

Comentant infortunis del nostre, un home petit —la cara ben llarga— escopí, avergonyit, fins a terra un dictamen: “Per tots els pobles passa lo mateix”. Així sovint es canta per aquest llocaret on sembrarem creixences i avui hi tonem dies. Antany, ben a propet, capellans d'olla i missa: “ja és nostro, ja és nostro”, murmuraven baix-baix; i llavors, tot seguit, rentar mans i *diós*: “la xocolata espera i fa xiu i xiu-xiu; no em record si t'he vist; resaré un parenostre: n'hi ha prou i de més”.

Còmodes excuses? Belles cançons? Balades i romanços? Igual que els bolets: mengívols els uns; verinosos i tòxics els altres; si no engreixen, maten o ben prop s'hi fan.

“Tots els pobles, iguals”: dir-ho ja es fa rutina. Jo deman, dolorit: i perquè? Per disculpar conductes que no vols adreçar? Per escapar de feina fora fugir de fam? Garrot i cabestre a tots els qui pensen així!

Si miràssim pobles qui ens alligonen amb línies models de conducta, altres canaris ben cert piularien. Mirem Campos i el seu moviment cultural. Pensem en Pollença i facem comentaris. També Lluçmajor. Es publicà un llibre de la seva *Història*. Amb quin noble orgull el mostraren! Quina gran propaganda oferiren! Vermell, de pensar-hi tan sols, em posava. Quin remei trobarem, artanens, per aquetsa infeliç vila nostra?

Donem oli al carro: que rodi i treballi; aigua freda a l'amo: que prompte es desperti; treure el suc a la closca; manejar la nostra eina; actuar enèrgies; desrovellar peces; entrar ben dins l'ànima, per ús i costum (estàriem a punt de salvar), i posar en judici els continus batecs de la vida, individu i poble. La veritat imperi dins el nostre.

Encara és fresc: un digne cavaller, èmul dels cèlics rossinyols cantaires, de gabellina terra —llargs caramells de baves, la boca riolera—, gojós de peus a cresta i pres d'aire profètic, amollà en to de festa un august i solemne *responso*: “Que es ballarin a Artà, que nosaltres tenim ja lo que encara ells no tenen; que esperin i badin, que aquí els esperam”. No hi ha consell millor ni més digne d'oïda que el breu involuntari que ve de Capdepera, la terra preferida per a unir les tribus de la vall artanera, com guarda, immòbil, morta, la gentil Nureduna, deixada per la mà dels nostres pares. Del Castell tastarem la mel dolça d'abelles; glopejarem la llet del mugró de les cabres d'allà. Capdepera espera, canta el rossinyol.

I a Artà, què esperam? Algunes botigues esperen obertes, diumenge al matí. T'esperen a tu, lector de BELLPUIG, si no tens tomàtiques, hora de dinar. Callau; si es temessin a Govern Civil... Callau i callau! Vella guarda, malvesada i caparruda; desgarbada i caòtica; quasi intel·ligible. Quin pastor la sabrà governar? El pastor que pastur les ovelles; no el pastor pasturant-se ell mateix. La vara del pastor, dels anyells fa ramat. Volen les ovelles vares i bastons, les ovelles tendres d'aquest bestiar.

Les ovelles nines mamen bona llet i no pa d'adults. Durant *Love Story*, quan ella es moria, m'han dit que un pirata de la moreria, buit de sentiments, ple de grosseria, bramà com un ase, des del galliner, i rompé fet benes l'ambient sagrat de pel·lícula i públic. Els films prohibits no són jocs d'infant. Les ovelles nines mamen bona llet i no pa d'adults. ➔

Terra artanenca, lluitada per poetes i guerrers

Poble d'Artà, el tronc i rama
de les grandeses tens tu;
talaiots, coves de fama;
tot visitant per proclama
tes natures se n'endú.

Per los teus tresors sospira
el poeta i el guerrer;
d'enveja tothom te mira:
Homer mos deixà sa lira
i En Costa la s'endugué.

Amb ella se fé immortal
Don Miquel Costa i Llobera,
ja de fama universal:
com a poeta reial
tota la gent el venera.

Encara que parli així
les vostres glòries no aixec,
mes Costa i Llobera, sí.
Vós mos prenguéreu d'aquí
La Deixa del Geni Grec.

Amb aquest títol pujàreu
en el més alt escaló.
Digau-me: on el trobàreu?
Doncs d'Artà vos ne portàreu
el poema amb més valor.

Vostres cançons he compresas
amb un pic de llegir-les,
d'amor i d'ingení enceses.
Déu a Artà da les grandeses
i un Costa per cantar-les.

No deman perquè ni com
tan amunt vàreu pujar,
perquè això ja ho sap tothom:
Artà féu gran vostre nom,
i vós féreu gran Artà.

Francesc Femenias

Artà, 2 de maig de 1947.

Nota.—Aquesta composició l'escrigué l'amo En Francesc el dia que s'inaugurà la làpida commemorativa del 25 aniversari de la mort de Costa i Llobera, a les Coves d'Artà. De retorn, durant el temps de viatge de les Coves al poble, l'autor creà el breu poema que presentam i el recità immediatament al Centre Social.

Algunes paraules prèvies

(Quartilles llegides per Joan Sard i Pujadas, al Club Llevant, com introducció a la magnífica conferència del Dr. Torres Gast).

Senyores i senyors:

Us he de dir per endavant que no es tracta de cap presentació. D. Bartomeu Torres, amic meu de fa estona, no necessita ser presentat, perquè és prou conegut dins tota Mallorca, per la seva persona, pels càrrecs que ha ocupat i per la dignitat que ara ostenta de Degà de la Catedral. Seria una beneïtura per part meua que jo vingués ara a presentar-lo. El meu ofici, aquesta nit, no és certament el de presentador; és una altra cosa. I com ho diria jo? Tal vegada la paraula més escaient, donades les circumstàncies, seria la de simple porter; així, tal com sona. Puix que estam a l'obertura d'aquest acte, feia falta, és clar, qualcú que "obris" la porta —res més que això, obrir la porta— i vetaquí que m'han designat perquè ho fes.

Mentre el porter, donos, cerca les claus, adesa l'entrada i unta els gaufons amb un poquet d'oli, perquè no gisquin, permeteu que us digui quatre paraules sobre Mn. Costa i sobre el seu biògraf Mn. Bartomeu Torres.

MN. COSTA

Dia 16 d'octubre de 1922 —dilluns que ve farà 50 anys— tingué lloc al convent de les Tereses de Palma una escena altament impressionant. Se celebrava missa solemne amb motiu de les festes centenàries de la canonització de Santa Teresa de Jesús. L'església de no té res de gran, com tots sabeu, estava plena de gom en gom i un canonge de la Seu havia de fer el sermó. Arribat el moment, el canonge es va dirigir a la trona i començà a predicar amb tota normalitat. No feia gaire temps que parlava sobre que Teresa, un dia, sentint-se fortament commoguda davant una imatge de Jesucrist assotat, va caure a sos peus... Mentre pronunciava aquesta frase "va caure a sos peus", de sobte, el predicador perdé la paraula i tot seguit, sense un gemec, va anar desplomant-se a poc a poc dins la trona. Quan passats els primers moments d'esglai, anaren alguns a aixecar-lo, el canonge era mort.

"Ben pocs recordarien aquest drama —diu un literat actual— si la víctima hagués estat qualsevol sacerdot obscur.

Però qui va morir d'aquella mort bellament tràgica era l'escriptor més important que, en el temps, havia donat Mallorca a les lletres catalanes d'ença Ramon Llull. Es tractava de Miquel Costa i Llobera".

Miquel Costa va néixer a Pollença l'any 1854. Va fer el batxillerat a l'Institut de Palma i estudià de missèr a Barcelona i a Madrid sense acabar la carrera per falta de vocació. Als 24 anys féu un viatge a París que l'entusiasma ("Il n'y a qu'un Paris au monde!"). Més tard i prèvia una crisi espiritual, va resoldre fer-se capellà i amb aquesta idea se'n va anar a Roma per tal de cursar els estudis eclesiàstics corresponents. Als 34 anys va dir Missa nova. Fou predicador molt considerat arreu de Mallorca, Corresponsent de la Reial Acadèmia Espanyola de la Llengua, Mestre en Gai Saber, etc. L'any 1907 va fer un altre viatge, aquesta vegada per terres de Grècia, Palestina, Egipte. L'any 1909 el Papa el va nomenar Canonge de la Seu. L'any 1922, el mateix any de la seva mort, l'Ajuntament de Palma el va proclamar Fill Il·lustre i féu el discurs de proclamació el seu gran amic Joan Alcover.

Mn. Costa és el poeta més destacat de la famosa "Escola mallorquina", avui un poc malmenada —sense transcendència, naturalment— per alguns escriptors que suara han estrenat la seva ploma. El poeta de Pollença va escriure, com tots sabeu, "El Pi de Formentor" (1875), aquella poesia romàntica, valenta, que, a més, contenia per a Costa tot un programa de vida espiritual ("Amunt ànima forta!"). Però no sempre el nostre poeta cantà amb valentia; tingué també els seus moments de deshonort, i, un any després de "El Pi de Formentor", va compondre "Defalliment" (1876) on la natural reserva de l'autor es desclou, un poc només, per tal de mostrar-nos en tota la seva intensitat el drama íntim:

"Com la llarga acompanyada
d'un mort, que passa endolada..."

Mn. Costa l'any 1906 va publicar, amb èxit extraordinari, el seu millor llibre: "Horacianes" que fou un intent, completament assolit, de reproduir els metres clàssics en català ("Cel i mar luen bla-

vors diàfanes / en competència..."). També va escriure —una altra glòria per ell i un honor per a nosaltres, els artanencs— "La Deixa del geni grec" (1900) que l'autor anomenava en el seu Diari íntim "Poema d'Artà" o "Poesia d'Artà". És una composició grandiosa per la forma i pel contingut. Aquells versos llargs, alexandrins hi escauen estupendament i tenen —no crec exagerar— tota la sonoritat d'un orgue, d'una orquestra ben ajustada:

"Llarg temps aquella pira silenci-
[sament
cremà com holocauste del temple
[solitari,
i el fum de tal incendi, omplint el
[santuari,
blancures d'alabastre per sempre
[mascarà.
Així de dol vestides estau, coves
[d'Artà".

Però, amics que m'escoltau, Miquel Costa —i això és important— a més d'un gran poeta, va ser un gran home, un home exemplar. Més us diré, i això també és important, sobretot avui: Mn. Costa fou un sacerdot modèlic. I crec que encara podem pujar un altre escaló, sense por de donar massa encens: Mn. Costa fou un asceta² camí de la santedat.

Aquets dos caires, el de poeta insigne i el d'home exemplar, fan que la seva memòria no pugui ser oblidada. A dir ver, Mallorca i concretament Artà no s'han oblidat ni s'obliden d'En Costa. Quan toquen la campana per commemorar celebracions aniversàries, tothom acudeix —bé ho sabeu— sense distinció de colors, sense distinció de matisos.

(Continuarà)

¹ Josep M.ª Llompart, "La Literatura Moderna a les Balears", pàg. 76.

² Per si qualcú, després del Concili, posés certs inconvenients a la paraula asceta, jo li diria que no se retgiri. Asceta, en el seu origen, vol dir simplement un home que s'entrena, que fa exercici. Clar que hi ha moltes maneres de fer exercici...

ALMACEN DE MUEBLES

Bazar Muntaner

General Goded, 28
Capdepera

Muebles de lujo,
Metálicos,
De oficina,
De bar,
de cocina, y Auxiliares.

Cortinajes y otros objetos
interesantes.

Presupuestos para
Hoteles y Apartamentos

«Per tots els pobles passa?» Dormiu i beveu. Enterrau el vostre amb drigs-drangs de pau. El foc cremarà arreu-arreu la inútil fullaca; Artà passarà pel garbell; el segó engreixerà la vedella i el porc. Sodoma i Gomorra serem per al sofre. Qui no vol corregir-se, corretja! L'ocellada del cel ja no xiula. Esconyàreu el coll del Senyor. La veu ofegada remuga un horrible silenci.

Dalt, hi ha un vell que plora gran plany d'humides llàgrimes damunt resseca terra.

JOELL